

ТМ	Г. XXXII	Бр. 4	Стр. 943 - 945	Ниш	октобар - децембар	2008.
----	----------	-------	----------------	-----	--------------------	-------

Приказ дела
Примљено: 26.04.2008.

Марко Ђорђевић

ИСТОРИЈСКИ ПУТ РОМА*

Књига *Историја Рома (пре и после Аушвица)*, коју нам је 2006. подарио еминентни научник и књижевник др Рајко Ђурић, представља "посластицу" за све истраживаче ромске прошлости и културе уопште.

После предговора – "Целат и жртва" (писаног немачком издању књиге) – Чеха Вацлава Хавела, чувеног драмског писца, знаног комунистичког дисидента и уваженог државника, отвара се чињеницама бременито дело у коме нам се кроз "путешствија" – јер је прича о историји Рома, прича о сеобама – износи горка судбина народа без државе препуштеног на милост, а најчешће немилост, јачих и организованијих народа. Аутор нас води у епохе и земље које су Роми походили и у њима се задржали; приповеда нам о људима, нељудима, законодавцима и законима везаним за Роме, ратницима, занатлијама, уметницима, номадима, религијама, прогонима и поновним сеобама...

Двадесето столеће је Роме гурнуло у гасне коморе Аушвица и под ножеве Јасеновца где ионако тешка судбина Рома постаје мега-трагична. Из књиге се упознајемо са послератним напорима целата и њихових потомака да се ромско страдалништво умањи и сакрије. Наиме, истраживачи архиве СИА су тек 2006. сазнали о улози Ханса Глобке у уништавању Рома и Јевреја током нацистичке владавине. Доктор Глобке је након Другог светског рата био блиски сарадник канцелара Конрада Аденауера, а пре тога сарадник нацисте Адолфа Ајхмана. Како писац указује, разоткривање потпуне истине о страдању Рома у време нацизма није било у интересу послератне Немачке; стога је она заташкавана. Тек је 1981. Немачка признала холокауст Рома, а до почетка 21. века се у овој земљи недовољно учинило по том питању уколико судимо по броју пројеката у научноистраживачким центрима и заступљености у програмима образовних установа. По прећуткивању истине, чак и фалсификовању података о геноциду над Ромима, један од најдрастичнијих примера јесте Хрватска држава, својевремено највернији Хитлеров савезник. Поједини хрватски демографи и "повјесничари" у публикацијама и монографијама негирањем холокауста – применом опробане методе "Аушвиц-лажи" – умањују страдање Рома у Јасеновцу и осталим ло-

---

djolecare@gmail.com

* Dr Rajko Đurić, *Istorija Roma: (pre i posle Aušvica)*. Beograd: Politika, 2006.

горима, сводећи бројку од 60 000 – 80 000 на 10 000 до 12 000 закланих Рома. Аутор нам, међу осталим, наводи негативни пример др Нарцисе Ленгел-Кризман и њене књиге *Геноцид над Ромима (Јасеновац 1942)*, објављене 2003.

Дајући свакој земљи посебно поглавље и обрађујући их појединачно (Индија, Пакистан, Авганистан, Иран, Ирак и Сирија, Египат, Турска, Грчка, Албанија, Бугарска, Македонија, Србија, Црна Гора, Босна и Херцеговина, Хрватска, Словенија, Аустрија, Румунија, Мађарска, Словачка, Чешка, Немачка, Француска, Италија, Шпанија, Холандија и Белгија, Пољска, Русија, државе настале после распада СССР-а, Шведска, Финска, Норвешка, Данска, Велика Британија, САД, Канада, Лагинска Америка уцело), др Ђурић се најпре укратко осврће на историју анализираних државе, да би нам потом пружио увид у свеобухватну повест Рома. Обилато нас "храни" сваковрсним подацима и прати ромску историју кроз столећа: од најранијег периода и првих досељавања у дотичну земљу до у 21. век.

Тако, између осталог, сазнајемо: о ромској прапостојбини у Индији; о Махмуду Газнију и муслиманским продорима у Индију XXI века што је узрок масовним ромским миграцијама на Запад; о спомињању Рома у персијској *Шахнами*; о Османском царству и циганском санцаку са циганским санцакбегом на челу, који је у 16. веку пребачен из Анадолије у Румелију; о томе шта је Мартин Лутер, вођа немачке реформације и оснивач протестантизма, говорио о Ромима; о мерама француског краља Луја XIV које се тичу Рома; о Молдавији и Влашкој и тамошњим Ромима робовима у XVIII и XIX веку (и раније), њиховој купопродаји и суровој експлоатацији; о Францу Листу и ромској музици; о Гитаносима у Шпанији, њиховом гатању и врачању те одговору Инквизиције; о учешћу Рома у комунистичком покрету у Југославији током Другог светског рата; о неколико десетина хиљада Рома у Чилеу међу којима је знатан број оних пореклом из српске Мачве...

Можемо слободно закључити да је "консултовање" *Историје Рома* др Рајка Ђурића, почетни и незаобилазни корак свих истраживача широког спектра научних дисциплина који се озбиљније кане бавити ромском проблематиком, а услед "питког" ауторовог стила писања, такође и штиво за подробно информисање лаичке јавности.

Стекавши целовитију слику о историји ромског народа не можемо а да не прокоментаришемо ламент над сваком етапом њихове историје који је лајт мотив не само ове књиге него и већине дела научног или књижевног карактера чија су Роми тема.

Са Јеврејима се Роми често пореде услед чињенице да су оба народа били без државе, прогоњени и уништавани кроз векове... Иако су још од времена античког Рима остали без државе, масовно убијани, протеривани из градова и земаља, Јевреји су остајали пропорционално имућнији и образованији од било ког народа Европе, а од XX века и Америке. Чињеница да представљају најпрогањанију етничку мањину у историји света није их спутавала да се изборе и буду у врху светског финансијског сектора, медија, науке, универзитета и академија са убедљиво најјачим лобијем, управљајући не само својом судбином. Живот је Роме и Јевреје стављао у исте или сличне околности пречесто им доносићи прогонство или смрт, ипак, они који су преживели, изградили су дијаметрално супротне судбине и животе. Док су Јевреји себе инсталирали на сам врх европског и америчког друштва обликујући их својим деловањем (левичарска идеологија), дотле Роми веко-

вима таворе на дну. Да се погрешно не разуме, можда би Роми од Јевреја могли понешто и научити о упорности и радној етици, изграђивању карактера, узајамном помагању и подржавању, организацији и предузимљивости, прилагодљивости, управљању и манипулацији... Тада би од улоге "вечитог народа адолесцента" коме је вазда потребна помоћ "државе дадиље" преузели одговорност за себе и своју судбину, постали зрео народ и коначно доказали да је кастински систем Индије био у криву.